

Tilinpäätös 2021

KH 04.04.2022 § 53
328/02.06.01.03/2021

Valmistelija

Talous- ja hallintojohtaja Vesa Ellonen p. 040 626 7070

Tilinpäätöksen 2021 keskeisimmät havainnot

Lähtökohdat

Vuoden 2021 tilinpäätöstä valmisteltaessa tilannekuva on kaksijakoinen. Tilinpäätöksessä tulee antaa oikea ja riittävä kuva menneestä vuodesta. Toimintakertomuksessa on myös esitettävä arvio tulevasta kehityksestä.

Käsillä olevaa tilinpäätöstä edeltäneen vuoden 2020 tilinpäätös oli sekä kunnan- ja vesilaitoksen että konsernin osalta erittäin positiivinen. Ylijäämää kertyi kunnalle noin 1,98 miljoonaa euroa ja konsernille 2,16 miljoonaa euroa. Koronaviruksesta (Covid-19) aiheutuneesta epidemiasta huolimatta kunnan toiminnalliset tavoitteet saavutettiin hyvin ja kuntalaiset säästyivät taudin vakavimmilta muodoilta.

Vaikka vuoden 2021 tulos puolittui, on kunnan ja vesilaitoksen 0,915 miljoonan ylijäämää ja konsernin noin 1,13 miljoonan euron ylijäämää pidettävä erinomaisena tuloksena. Tulos on samansuuntainen yleisen kuntatalouden myönteisen kehityksen kanssa. Kunnan toiminnot kyettiin myös toisena koronavuonna ylläpitämään hyvin ja kuntalaisten sairastavuus säilyi maltillisena. Kahden peräkkäisen ylijäämäisen tilikauden vuoksi kunnan taloudellinen asema vahvistui merkittävästi.

Kuluvaan, nyt arvioitavan tilikauden jälkeiseen vuoteen 2022, lähdettiin maailmantalouden ja Suomen talouden toiveikkain kasvunäkymien. Talousarviossa koronaviruksen (Covid-19) elvytystoimien arvioitiin säilyttävän kunnan verotulot edelleen korkealla tasolla (vrt. TA 2022: 18,45 milj. €, poikkeuksellisen hyvä TP 2021: 18,81 milj. €), vaikka valtion yhteisöveron kaksikertaisen kuntaosuuden maksatus koronatukitoimena päättyikin. Edelleen positiivista on se, että esimerkiksi Kuntaliitto arvioi koronaviruksen muuttuvan yhdeksi maailmatalouteen vaikuttavaksi tekijäksi muiden joukossa vuoden 2022 aikana.

Uuden varjon maailmantalouden orastavalle kasvukaudelle muodostaa Ukrainan sota, jonka vaikutuksesta eri rahoituslaitokset ovat arvioineet Suomen talouden ennakoitun kasvun vähintään puolittuvan. Samalla inflaatio kiihtyy erityisesti energian ja ravinnon hinnan noustessa nopeasti. Myös työehtosopimusneuvottelut kunta-alalla ovat jo osoittautuneet haastaviksi. Edessä voikin olla hitaamman talouden kasvun, eli niukempien verotulojen ja jyrkemmin kasvavien menojen jakso ennakoitua aikaisemmin.

Toiminta

Toiminnallisesti tilikausi 2021 toteutui kokonaisuutena arvioiden hyvin käyttötalouden tavoitteiden mukaisesti.

Koronaviruksen vuoksi tehdyt, pitkittyneet lisäponnistelut alkoivat kuitenkin jo vaikuttaa sekä henkilökunnan työhyvinvointiin, että sairauspoissaolojen määrään. Niistä on kerrottu tarkemmin henkilöstökertomuksessa.

Yleishallinnossa perustoiminnan ohella järjestettiin onnistuneesti kuntavaalit ja valmistauduttiin ensimmäisiin maakuntavaaleihin. Uusi valtuusto aloitti toimintansa.

Valtionhallinnon uuden raportointijärjestelmän edellyttämät toimenpiteet suoritettiin. Hallintosääntö muutettiin vastaamaan supistunutta henkilöstöresurssia. Tietohallinto siirsi meidät Microsoftin O365 -toimintaympäristöön. Kunnan taseella olleiden vuokra-asuntojen apporttiluovutus Koy Honkauralle toteutettiin. Elinkeinotoimessa saatettiin päätökseensä useita monivuotisia hankkeita, projekteja ja toimenpiteitä, joidenka osaltaan voidaan arvioida pönkittävän kunnan elinvoimaa.

Perusturva selviytyi epidemiaoloissa hyvin. Essoten koronatilanteen hallinnointiin liittyvät toimenpiteet hoidettiin valtakunnan tasolla arvostusta nauttivasti. Varkauden ja Joroisten perusterveydenhuollon palvelut toimivat lähes normaalisti. Samaan aikaan Varkaudessa siirryttiin uusiin toimitiloihin ja tehtiin merkittävää organisaatiouudistusta. Sosiaalipalvelujen tarjoamien Joroisissa uudessa toimintamallissa puhututti. Myös Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtymistä koskeva valmistelu oli toimialan johdolla oman toimen ohella tehtävänä.

Sivistystoimi kykeni reagoimaan ja sopeutumaan jatkuvasti muuttuviin määräyksiin, ohjeisiin ja suosituksiin. Asioita jouduttiin priorisoimaan. Oppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten poissaolot säilyivät olosuhteet huomioiden maltillisella tasolla, jonka vuoksi kasvatustehtävässä arvioidaan onnistutun. Vapaan sivistystoimen ja hyvinvointipalveluita jouduttiin tarjoamaan koronarajoitusten toimintaympäristössä. Sivistystoimen henkilökunnan rasitus kasvoi.

Teknisen toimen peruspalvelut hoituivat kustannustehokkaasti koronasta ja ankarasta talvesta huolimatta. Koronavaikutukset kohdistuivat lähinnä joihinkin hankkeisiin ja projekteihin, joiden toteutus lykkääntyi.

Talous

Tulot

Kunnan ja vesilaitoksen toimintatuotot kasvoivat 1,32 % (TP 2021: 4.202 milj. €; TP 2020 4.417 milj.€). Toteuma ylitti talousarvissa suunnitellun 1 %:n tason.

Verotulot kasvoivat kokonaisuutena 5,87 % (TP 2021: 18,81 milj. €; TP 2020: 17,770 milj. €). Verotulojen osalta on huomioitava, että ne ylittävät merkittävästi koronaa edeltäneen vuoden 2019 tason (TP 2019:16,94 milj. €) mm. yhteisöveron kuntaosuuden kaksinkertaistamisen vuoksi ja myös voimakkaan elvytyksen voidaan arvioida vaikuttavan kertymään. Kunnan osuus yhteisöveron tuotosta kasvoi ennen näkemättömät 39,43 %, joka tarkoittaa myös euromääräisesti merkittävää, n. 0,7 miljoonan euron kasvua (TP 2021: 2.42 milj.€. TP 2020: 1,74 milj. €).

Valtionosuudet pienenevät 6,53 % (TP 2021:12.947 milj. €; TP 2020: 13.852 milj. €). Valtionosuudet sisälsivät vuonna 2020 koronakompensatioita, joita ei enää maksettu yleiskatteellisena kunnille vuonna 2021. Koronakompensatioita kuitenkin maksettiin kohdennetusti sekä Essotelle erikoissairaanhoidon kuluista, että Varkauden kaupungille Joroisten koronaan liittyvien palveluiden järjestämisestä. Määrät näkyvät perusturvan toimialan tuloissa ja kuluissa.

Kulut

Kunnan ja vesilaitoksen toimintakulut kasvoivat 4,18 % (TP 2021: 34,066 milj. €; TP 2020: 32,700 milj. €). Kustannusten kasvusta pääosa kohdentui perusturvan toimialalle. Myös yleishallinnon kulut ylittivät talousarvionsa poikkeuksellisen paljon, noin 9 %. Merkittävä tekijä ylityksessä oli kertaluontoinen Kojex Oy:n konkurssista kirjattu luottotappio 0,150 milj. €, joka selittää pääosan ylityksestä. Loppuvuodeksi yleishallinnosta poistuivat kuntakonsernin sisäisesti myös Koy Honkauraan siirrettyjen vuokra-asuntojen tulot. Sivistystoimen ja teknisen toimen tulokset olivat talousarviossa arvioitua paremmat.

Kunnan ja vesilaitoksen tulot riittivät kattamaan hyvin kunnan kulut, koska vuosikate oli n. 2,20 milj. €.

Kunnan taloudellinen asema

Toinen peräkkäinen ylijäämäinen tulos kasvatti kunnan ja vesilaitoksen kumulatiivisen ylijäämän noin 7,55 miljoonaan euroon. Konsernin taseella kumulatiivinen ylijäämä on noin 1,30 milj. €. Keskeinen kriisikuntakriteeri, kertynyt ylijäämä eur/asukas konsernissa, kohentui nyt 281 €/asukas (TP 2020; 74 €/asukas, TP 2019: -370 €/asukas). Alempana kriisikuntarajana on -500 €/asukas, jolloin kunta joutuisi ns. tarkkailulistalle. Nyt puskuria ko. tunnusluvun raja-arvoon on n. 1,3 milj. € (281 € x 4.626 asukasta).

Kunnan nettovelka pienentyi hienoisesti nyt toista vuotta peräkkäin. Kunnan lainakanta on kuitenkin edelleen 22,17 milj. € (TP 2020: 22,79 milj. €). Noin puolet lainanlyhennyksestä tehtiin maksamalla Asunto Oy Pikallen ja Asunto Oy Tuomaalanhovin kaikki lainat kertaeräisesti suunnitellun sulautumisen Koy Honkauraan mahdollistamiseksi ja puolet olivat talousarviossa suunniteltua lyhennystä. Sekä kunnan ja vesilaitoksen (0,6), että konsernin (0,76) lainahoitokate on edelleen heikko (tunnusluku <1).

Investointiohjelman merkittävän euromääräisen kasvun myötä myös poistot kasvoivat vuonna 2021 (kunnassa ja vesilaitoksessa n. 1,33 milj. € konsernissa n. 1,928 milj. €), ja ne tulevat kasvamaan lisää vuonna 2022 esimerkiksi vesitornin peruskorjauksen vuoksi, joka tulee osaltaan vaikeuttamaan soteuudistuksen jälkeen kunnan noin kolmannekseen nykyisestä pienenevällä rahoituksella selviämistä.

Johtopäätökset

Kunnan tulos vuodelta 2021 on erityisesti hyvien verotulojen vuoksi erinomainen. Kunnan osuus yhteisöveron tuotosta oli noin 2,42 miljoonaa euroa (TP 2020: 1,74 milj. €). Yhteisöveron kuntaosuus on normaalisti 10 % yhteisöverokannasta. Koronakompensaationa se korotettiin vuosiksi 2020 ja 2021 kaksinkertaiseksi 20 %:iin. Jos tulosta oikaistaisiin normaalille verotulotasolle ko. kompensaation määrällä 1,21 miljoonaa euroa, muodostuisi kunnan ja vesilaitoksen tulos jo pelkästään tällä muutoksella n. 0,3 miljoonaa euroa (0,91-1,21 = -0,3) alijäämiseksi.

Lisäksi Varkauden kaupunki sai Joroisille kohdennettua koronakompensaatiota noin 0,4 milj. €. Toki sitä vastaan on aiheutunut myös kuluja, mutta silti määrä on laskennallinen. Esimerkiksi sivistystoimen kustannukset jäivät koronan vuoksi noin 0,25 milj. € talousarviossa suunniteltua pienemmiksi. Kertaluontoisia myyntivoittoja oli myös poikkeuksellisen paljon, kunnassa n. 0,320 milj. € (TP 2020: n. 0,122 milj. €) ja konsernissa 527 000 € (TP 2020: 0,104 milj. €). Konsernin osalta on kuitenkin huomioitava, että pääosa myyntivoitosta on konsernin

sisäistä, vuokra-asuntojen siirrosta johtuvaa, jotka on eliminoitu pois tuloksesta. Kunnan taseella olleiden asuntojen myyntivoitto oli noin 42 600 euroa.

Jos edellä mainitut kertaerät huomioidaan, vuosikate 2021 (n. 2,20 milj. €.) olisi jäänyt edelleen positiiviseksi, eli kunnan tulot olisivat kattaneet kulut, mutta tulos olisi poistojen vuoksi painunut sekä kunnassa ja vesilaitoksessa että kuntakonsernissa alijäämäiseksi.

Valtiovarainministeriön painelaskelmissa arvioidaan kunnan tuloksenmuodostuksen perusuraa. Jos tulosta laskennallisesti oikaistaan koronakompensaatioiden vaikutuksilla, olisi kunnan perusura ennen soteuudistusta noin 0,5 – 1,5 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tämä rakenteellinen alijäämä kasvaa kumulatiivisesti huoltosuhteen (kuntalaisten väheneminen ja ikääntyminen) heikentyessä.

Edellä esitetty arviointi on laskennallista ja vuoden 2021 kirjanpidollinen, erinomainen tulos on esitetty tasekirjassa oikein. Koronakompensatioita, kertaeriä ja koronan vuoksi toteutuneita toiminnallisia säästöjä ei peritä takaisin. Tilikauden tulosta on kuitenkin välttämätöntä arvioida kunnan ja kuntakonsernin tulevaisuuden suunnittelemiseksi.

Talousarvio vuodelle 2022 on edellisestä näkymästä huolimatta suunniteltu lähinnä hyvänä säilyväksi ennakoituun tulotasoon ja perusturvan toimialan ostopalveluiden kustannusten leikkaukseen perustuen ylijäämäiseksi. Lisäksi heikkenevään kustannusrakenteen kehitykseen on osaksi varauduttu kunnan talouden tasapainotusohjelma II:n toimenpitein.

Kunnan soteuudistuksen 1.1.2023 jälkeistä taloudellista näkymää on edelleen vaikea arvioida esimerkiksi valtionosuuksien osalta Valtiovarainministeriön lopullisten laskelmien puuttuessa ja Ukrainan sodan muutettua nopeasti myös valtion taloudellista toimintaympäristöä. Joka tapauksessa Suomen liikkuvin kunta kyllä pärjää.

Tilinpäätös ja siihen liittyvä keskeinen sääntely

Tilikausi

Kuntalain 113 §:n mukaan kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä tilintarkastuksen jälkeen saatettava se valtuuston käsiteltäväksi kesäkuun loppuun mennessä.

Osiot

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tarkoitus

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan toiminnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Vastuulliset

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja.

Konsernitilinpäätös

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konserninrahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojenhankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

Toimintakertomus

Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa.

Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys taloudentasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Tuloksen käsittelyminen

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Vesihuoltolaitos

Joroisten kunnan vesihuoltolaitos on kirjanpidollisesti eriytetty muu taseyksikkö, joka laatii erillistilinpäätöksen ja se yhdistetään kunnan tilinpäätöksessä.

Tasekirja

Oheismateriaalina on tilinpäätöksen 2021 tasekirja, joka sisältää toimintakertomuksen, tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, luettelot ja selvitykset sekä allekirjoitukset ja merkinnät sekä vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Jaakko Kuronen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. allekirjoittaa vuoden 2021 tilinpäätöksen ja luovuttaa sen tilintarkastajien tarkastettavaksi,
2. ehdottaa valtuustolle, että poistoeroa tuloutetaan suunnitelman mukaan

36.708 euroa ja sen jälkeen tilikauden ylijäämä 914.780 euroa kirjataan taseen ylijäämätilille,
3. oikeuttaa keskushallinnon tarvittaessa tekemään tasekirjaan vähäisiä korjauksia, mikäli muutostarvetta ilmenee esim. tilintarkastuksen perusteella. Tarkistettu tasekirja toimitetaan kunnanhallitukselle samalla kuin tilinpäätösasiakirjat valtuustolle,
4. antaa tilinpäätöksen/toimintakertomuksen valtuustolle toimitettavaksi sen jälkeen, kun tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta ovat antaneet suorittamastaan tarkastuksesta lausuntonsa, ja
5. antaa oheisen kirjeluonnoksen mukaisen vahvistuksen tilintarkastajalle ja valtuuttaa hallituksen puheenjohtajan yhdessä kunnanjohtajan kanssa allekirjoittamaan kirjeen.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan päätösehdotuksen.
